

Minun kulttuuriympäristöni Oulussa

kulttuuriympäristön teemayleiskaavan kyselyn yhteenveto

10.12.2019

Kyselyn lähtökohdat

Minun kulttuuriympäristöni Oulussa -kysely toteutettiin osana kulttuuriympäristön teemayleiskaavan osallistavaa vuorovaikutusta.

Kyselyn tavoitteena oli kartoittaa kuntalaisten näkemyksiä oululaisesta kulttuuriympäristöstä sekä samalla tutustuttaa kuntalaiset vireillä olevaan kulttuuriympäristön teemayleiskaavaan ja kulttuuriympäristön käsitteeseen.

Harava -kyselytyökalulla toteutettuun kyselyyn oli mahdollista vastata 15.5.-31.8.2019 välisenä aikana. Kysely koostui monivalintakysymyksistä, karttaan merkittävästä paikkatiedosta sekä vapaamuotoisista vastauksista.

MINUN KULTTUURIYMPÄRISTÖNI OULUSSA

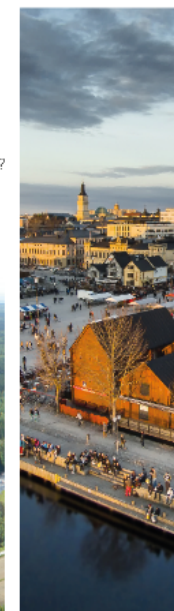
Mitä Oulu näyttää ja kuuluu näin arjessa, vapaa-aikana kuin vierailijan kokemana?

Minun kulttuuriympäristöni Oulussa -kysely avoimena!

Oulun kaupungin nettisivuilla on avoimena kysely, jolla kartoitetaan kaupunkilaisten näkemyksiä oululaisesta kulttuuriympäristöstä.

Kysely on arvokas osa vireillä olevan Kulttuuriympäristön teemayleiskaavan tiedon keruuta.

Milainen on oululainen kulttuuriympäristö?

Mikä ovat sinulle erityisen merkittäviä tai mielenkiintoisia paikkoja Oulussa?

Miläistä historiaa Oululla ja oululaisilla on, mitä näin sitä voisi hyödyntää kaupungin kehittämisessä?

Kaikkille avoimeen kyselyyn voi vastata 31.8.2019 mennessä osoitteesta

www.ouka.fi/kulttuuriymparistokaava

tai käyttämällä viereistä QR-koodia.

Kyselyyn vastanneet

Kyselyyn saatiin yhteensä 366 vastausta.
Vastauksia tuli tasaisesti kaikista ikäryhmistä.

Asuinpaikakseen 83% vastaajista ilmoitti Oulun,
12,6% Oulun seudun.

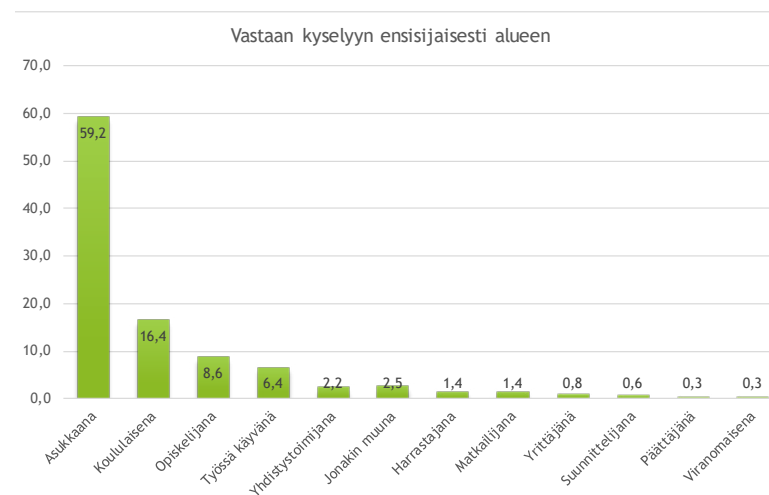
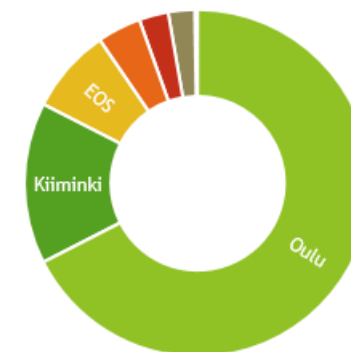
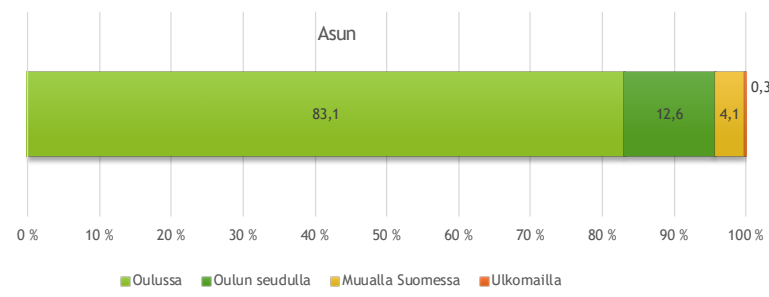
Myös muut kuin oululaiset olivat vastanneet 4,5%.

Postinumeroalueen mukaan vastaajien ilmoittama lähi-
alue sijaitsi kanta-Oulussa 67%, 15% Kiimingissä. Muilta
alueilta vastauksia oli vähän.

Vastauksissa korostui asukkaan näkökulma 59%.

Koululaisten ja opiskelijoiden osuus vastaajista oli yhteensä 25%.

Työssäkävijän näkökulmasta tehtyjä vastauksia kertyi 6,5%.

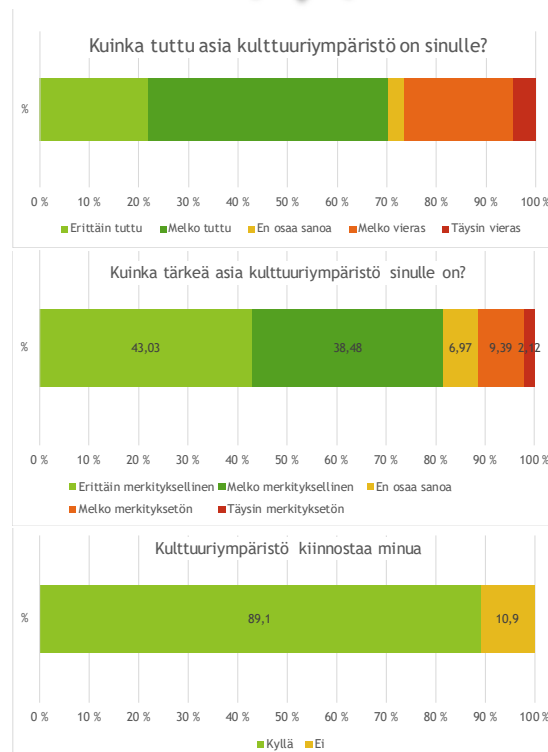
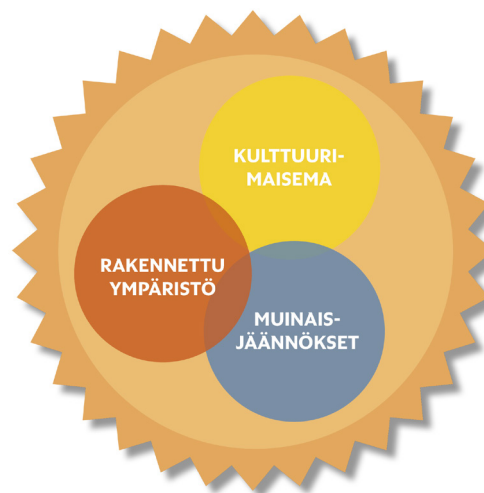

Kulttuuriympäristön tuttuus

Vastaajia pyydettiin määrittämään kuinka tuttu, tärkeä tai kiinnostava kulttuuriympäristö on. Vastaajilla oli myös mahdollisuus tarkentaa omin sanoin, millä tavoin kulttuuriympäristö on tuttu.

Kulttuuriympäristö oli käsitteenä tuttu tai melko tuttu suurelle osalle (3/4) vastaajista. Kulttuuriympäristön tärkeyttä kysyttäessä merkitykselliseksi sen koki yli 80% vastaajista. Kulttuuriympäristö kiinnosti lähes 90%.

Vapaamuotoisissa vastauksissa korostui kulttuuriympäristö hyvinvointiin ja identiteettiin sekä pito- ja vetovoimaan vaikuttavana tekijönä. Kaupungin historia, sen esilletuominen ja säilyttäminen koettiin merkityksellisenä ja kiinnostavana.

Kulttuuriympäristö on tärkeä osa meidän historiaa ja sitä mitä nyt olemme.

Haluan että arvokkaita maisema-alueita ja rakennuksia sekä ympäristöjä suojellaan, jotta ne säilyisivät ja pysyisivät kunnossa myös meidän jälkipolville.

Ilman kulttuuriympäristöä kaupunki on tylsä ja arvoton.

Ilman kulttuuriympäristön vaalimista meillä ei olisi kulttuurista historiaa ja jos ei ole historiaa voisi yhtä hyvin asua vaikka aavikoilla, joissa ei ole muuta kuin hiekkaa.

Hyvinvoinnin kulmakivi.

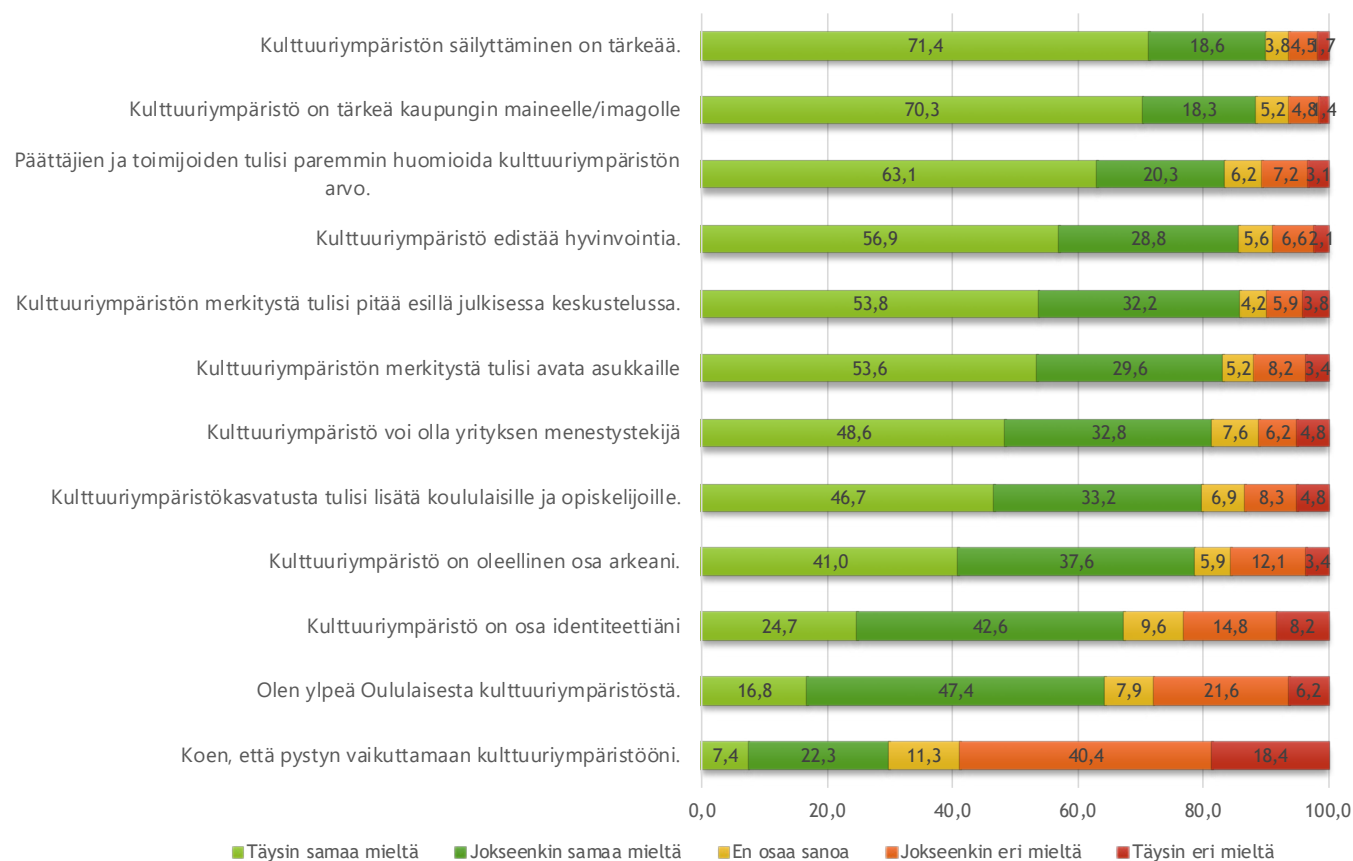
Kulttuuri ja hyvin hoidetut kohteet sekä luonnontilat tekevät kaupungista/alueesta elinvoimaisen ja kiinnostavan.

Kulttuuriympäristö on merkittävä osa alueen identiteettiä ja vaikuttaa paljonkin elinympäristön tunnelmaan, ihmisten ajatusmaailmaan ja kokemukseen johonkin kuulumisesta.

Kulttuuriympäristön merkittävyys

Kulttuuriympäristön merkittävyyttä koskeviin väittämiin vastattiin painoarvokertoimin.

Vastausten perusteella kulttuuriympäristö koettiin merkittävänä tekijänä monella tasolla. Vastaajat olivat väittämistä suurelta osin samaa tai jokseenkin samaa mieltä.

Kulttuuriympäristön säilyttäminen ja merkitys kaupungin imagolle nähtiin merkityksellisimpinä seikkoina. Viestinä päättäjille ja toimijoille oli toive kulttuuriympäristön arvon paremmasta huomioimisesta päätöksenteossa ja muussa toiminnassa. Kulttuuriympäristö nähtiin vahvasti hyvinvoinnin edistäjänä ja siihen liittyvää tietoa kaivattiin lisää.

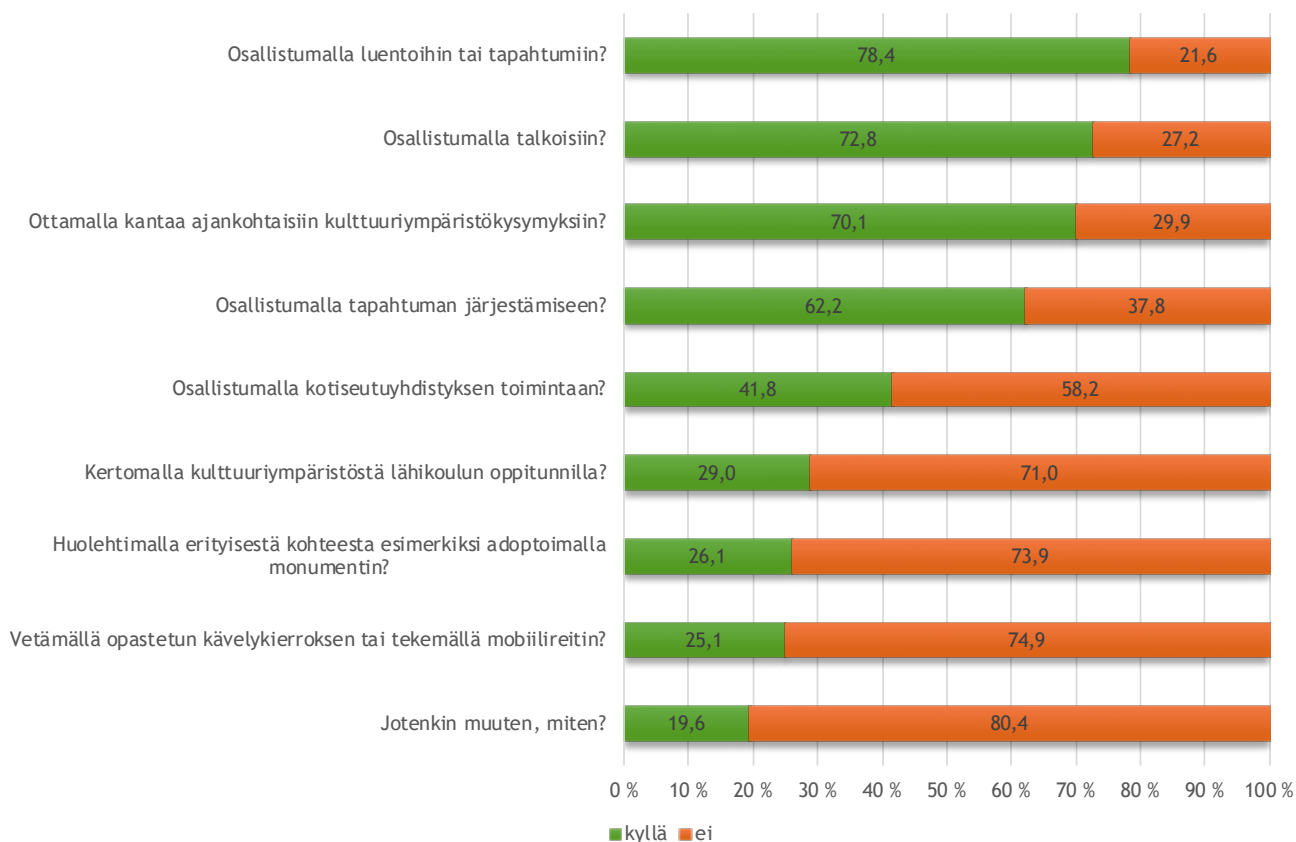
Valitettavaa on, että ylpeyttä oululaisesta kulttuuriympäristöstä koki harvempi osa vastaajista. Omat vaikutusmahdollisuudet kulttuuriympäristön tilaan nähtiin vähäisinä.

Kulttuuriympäristön vaaliminen

Kulttuuriympäristön vaalimista koskeviin monivalintakysymyksiin oli listattu erilaisia vaalimiseen osallistumisen keinoja.

Vapaamuotoisiin vastauksiin oli kirjattu monia muita tapoja vaalia kulttuuriympäristöä esim. kuntalaisena, päättäjänä tai oman työn kautta.

Olisitko valmis toimimaan kulttuuriympäristön vaalimisen puolesta esimerkiksi:

Pitämällä siitä huolta omalta osaltani.

Kirjoittamalla, kuvaamalla, somessa.

Omassa kunnassani toimin valtuutettuna, joten siinä mielessä voin vaikuttaa päätöksentekoon omalta osaltani.

Työskentelen rakennetun ympäristön parissa. Työni puolesta kulttuuriympäristö on siten luonnollinen osa arkeani.

Arjen ympäristöni

Vastaajia pyydettiin kuvailemaan omaa arjen kulttuuriympäristöään ja sen ominaisuuksia. Mukaan sai lisätä myös muistoja tai kokemuksia. Halutessaan sai vastaukseen liittää myös kuvan.

Vastauksissa oli kuvailtu monipuolisesti eri ikäisiä arjen ja vapaa-ajan sekä arvokkaaksi koettuja ympäristöjä. Erityistä huomiota sai ympäristöihin liittyvät tarinat, merkitykset ja historiallinen kerroksisuus. Huolena nähtiin arvojen ja historian säilyminen ympäristön muuttuessa.

Henkilökohtaisia havaintoja ja kokemuksia kertyi mukavasti. Luonto, metsät ja vesistöt sekä puistot mainittiin usein rauhoittumisen ja virkistäytymisen paikkoina. Olemisen, tekemisen ja tapahtumien paikat sekä reitit, äänimaisema, vuodenaajat ja vuorokauden ajat olivat luoneet paikoille monenlaisia tunnelmia ja muistoja. Ympäristö koettiin sekä omaa että kaupungin identiteettiä luovana tekijänä.

Oulun kaupungin keskusta ja lähialueet. Ympäristö on parhaimmillaan kerroksellista, pitkän ajan kuluessa rakentunutta kulttuuriympäristöä, joka kertoo havainnollisella tavalla kaupungin vaiheista ja pitkästä historiasta. Oulussa historia hahmottuu varsinkin keskustan vanhoilla puistoalueilla ja jokisuistossa.

Pahimmillaan ympäristö alkaa muuttua vanhan rakennuskannan katoamisen ja runsaan uudisrakentamisen seurauksena yksiulotteiseksi ja historiattomaksi paikaksi, johon on vaikeaa samaistua. Näin on tapahtumassa keskustaa ympäröivillä uusilla asuinalueilla.

Näen ympärilläni menneiden vuosikymmenten ja vuosisatojenkin saavutukset niin rakennuksissa kuin puistoissa ja kylänraitillakin. Tärkeitä ovat oman kylän hyvin hoidettu museo ja kirkko hautausmaineen, merenrannan satama-alue historioineen ja muistomerkkeineen, Oulun koulun arkkitehtuuri, kunnan taidehankintojen osana tulleet veistokset ja reliefit. Harmittaa, että lentokentäntien liikenneympyröissä olleet tuulipussit katosivat.

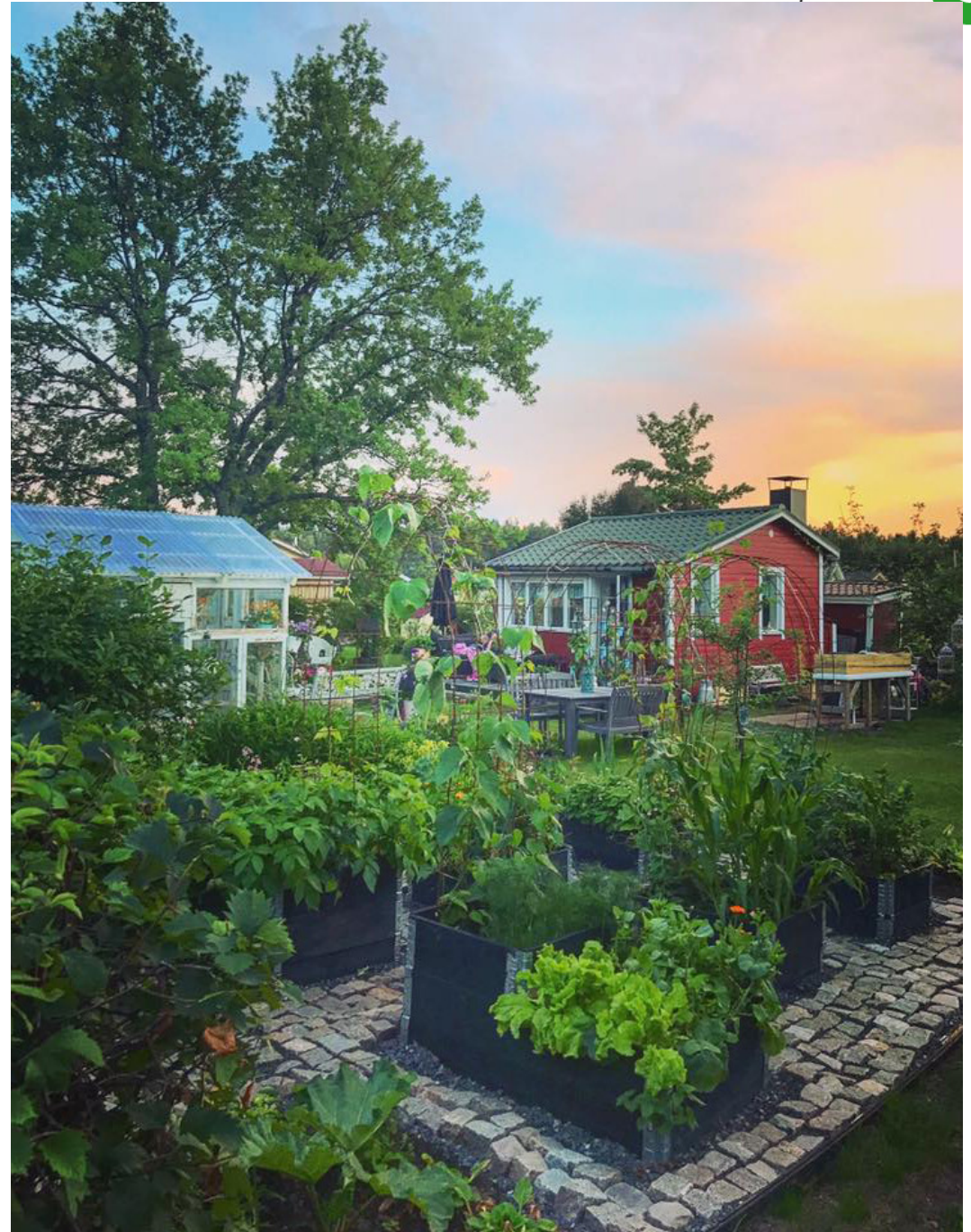
Sekin on minulle tärkeää kulttuuriympäristöä, että jokin lähialue on jätetty rakentamatta ja annettu asukkaille mahdollisuus nauttia siitä sellaisenaan, esimerkiksi Oulunsalon Kisakankaan ja Myllymetsän metsäpolut - niitä ovat tehneet askelillaan ihmiset jo vuosikymmeniä ennen minua - ihana ajatus!

Se oli rakkautta ensisilmäyksellä! Sen piti olla vain tavallinen sunnuntaikävely heinäkuisena iltapäivänä. Puutarha lumosi heti ensiaskelillaan. Vehreiden pensasaitojen lomasta pilkottivat pikkuruiset mökit herkullisissa väreissä. Vaaleapunaisia piparkakku-unelmia ja seuraavassa lämpöä huokuva punainen mummon mökki. Pihojen kukkaloisto ja värit ja tuoksut lumosivat heti. Vastaantulijat tervehtivät mikä hätkähdytti ensin, seuraavassa hetkessä tervehdin jo iloisesti takaisin tuntien suurta yhteenkuuluvuutta näinkin pienestä asiasta. Tuntemattoman tervehtimisestä. Ajattelin ja tunsin heti kuuluvani tänne.

Kerhotalon ilmoitustaululla oli "myydään mökki jonka pihassa kasvaa iso tammi" ilmoitus ja se sai uteliaisuuden heräämään. Palsta oli aivan alueen toisella laidalla, korkea rehevöityneen pensasaidan takana. Portista kun kurkisti näki villiintyneen kasvillisuuden takana maailmassa sympaattisimman mökin, joka oli kuin ruususen unta viettämässä suuren tammen kainalossa ja turvassa.

Äimäraution siirtolapuutarha

*Koostuu rakennuksista, puistoista,
näkymistä, tarinoista. Tärkeää ja tyypillistä
monikerroksisuus, historian syvyys ja kudelma,
myös kaupungin uudistuminen ja uudet
kerrokset.*

*Muistan kun mummuni on kuskannut onnikalla
kaupunkiin ja on käyty torilla, kauppahallissa
ja Antelin ihanilla leivoksilla. Kaikki noiden
kulkureittien ympärillä olleet rakennukset ja
elementit on osa minua.*

*Asun arvokkaassa
kulttuuriympäristössä
Lasaretinsaaren vieressä ja
Hupisaarten lähituntumassa.
Intiön upea torni näkyy
asuntomme ikkunasta, samoin
vanha, arvokas vankilarakennus.
Tietomaan torni on aivan
lähellä. Nuo historialliset, kauniit
rakennukset ilahduttavat silmää
ja saavat tunteen kuulumisesta
historian jatkumoon. Mielestäni
vanha kulttuuriympäristö
vaikuttavaa positiivisesti
ihmisen mielenterveyteen - tulee
pysyvyyden ja turvallisuuden
tunne.*

"Vanha" Koskenniska

Karttatehtävät

Karttatehtävissä vastaajia pyydettiin merkitsemään kartalle paikat jotka:

- 1) koettiin **merkitykselliseksi** (459 merkintää),
- 2) joista tunnettiin **ylpeyttä** (353 merkintää) tai
- 3) joiden koettiin olevan **vaarassa kadota** (147 merkintää).

Karttamerkintään sai lisätä sanallisen perustelun tai kuvauksen.

Suurin osa merkinnöistä sijoittui kantakaupunkiin suiston ja ruutukaavakeskustan ympäristöön, kuten Hupisaarille, Pikisaareen, Hietasaareen sekä torialueelle.

merkityksellinen

Majakka on tärkeä maamerkki ja Oulun tunnus.

Lyseo on useiden oululaislähtöisten merkkihenkilöiden entinen opinahjo ja historiansa tärkeä Oululle.

Toivoniemen kivitornit hallitsevat hienosti jokisuiston näkymää laajalla alueella. Mielestäni edustavat kansainvälisestikin erittäin kaunista ja omaperäistä arkkitehtuuria.

ylpeys

Kaupunginoja puistoineen keskustassa on tärkeä viherrakenne.

Kirkko ja kirkkotori ympäriöivine rakennuksineen ovat oululaisuutta syvimmillään.

Kiimingin kirkko ja sen ympäristö.

Hupisaarille veisin jokaisen vierailijan. Puroverkosto, istutukset sekä ainutlaatuinen tunnelma tekevät paikasta arvokkaan. Vasta istutetut taimenet ovat kuin piste iin päälle.

vaarassa kadota

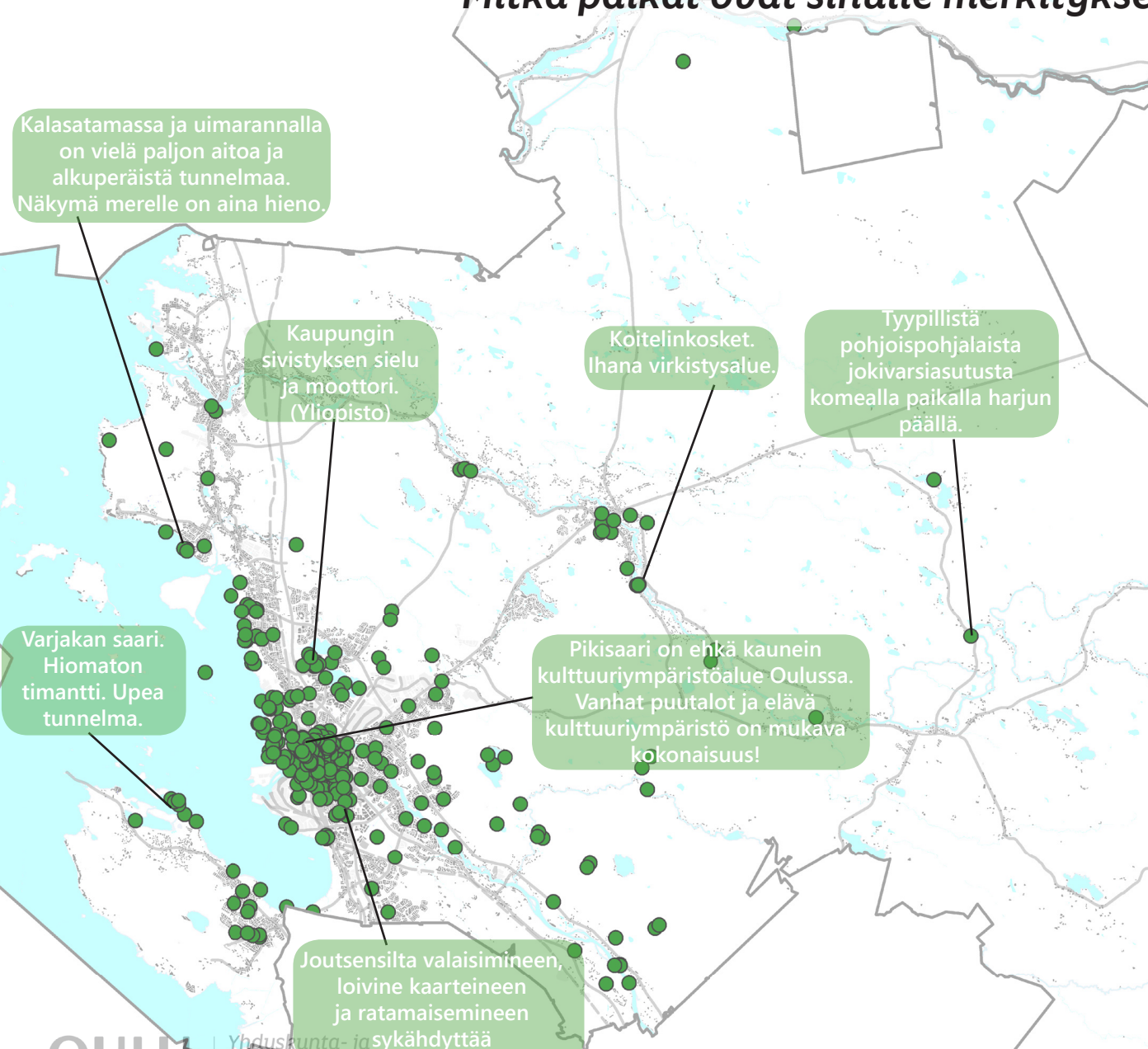
Asuinrakentaminen tekee kaikista paikoista pohjimmiltaan samanlaisia.

Torin alueen tulevaisuus vaarassa liian tehokkaalla ja sopimattomalla rakentamisella.

Hotellihanke tulee jättämään kauppahallin varjoonsa. Keskustan rakentaminen on lähtenyt lapasesta, ei mietitä harmonista kokonaisuutta ollenkaan.

Merkitykselliset paikat

Mitkä paikat ovat sinulle merkityksellisiä? Miksi?

Vastauksissa korostuneet ilmiöt:

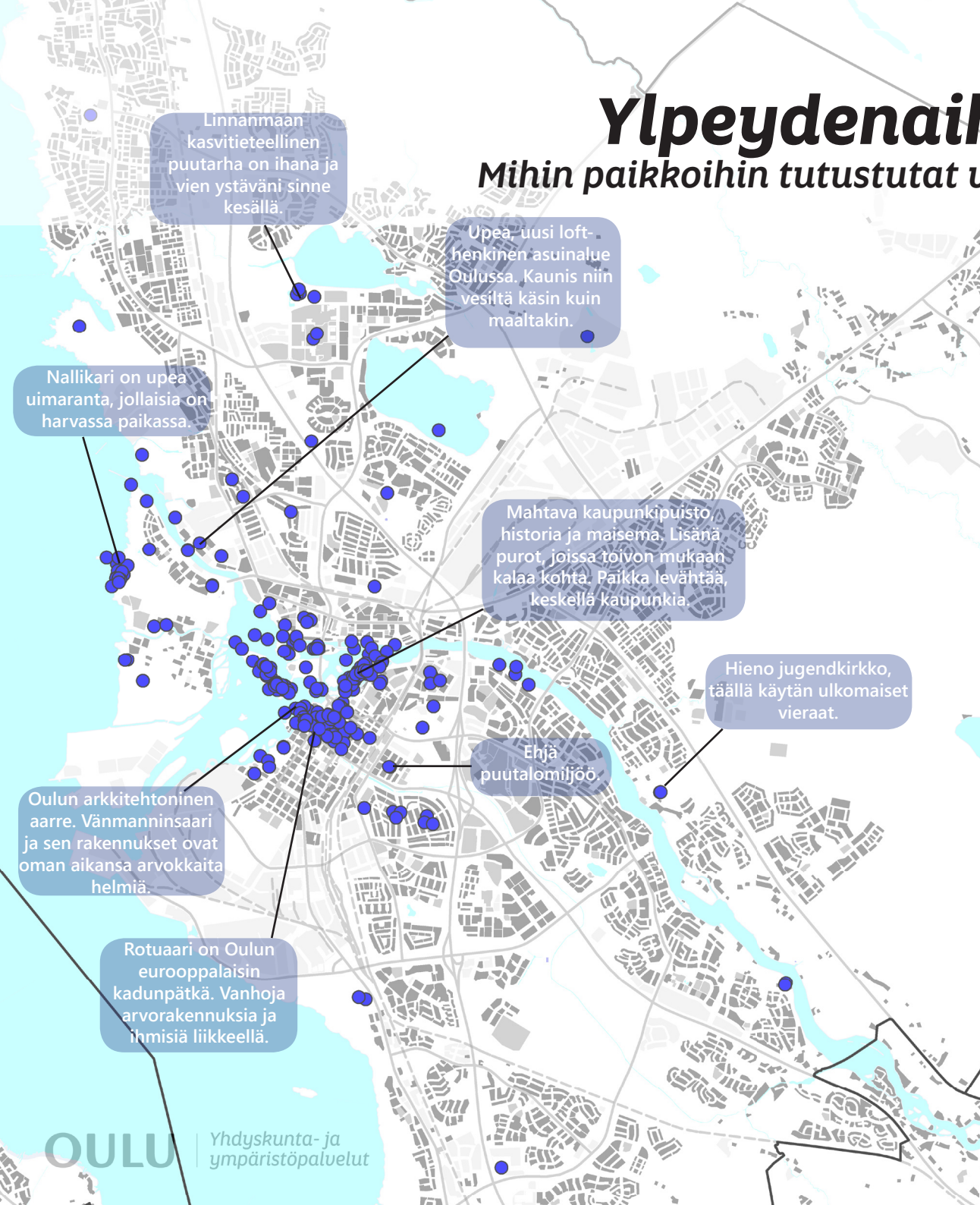
näkymät ja näköalat
tunnelmalliset, havahduttavat ja kauniit paikat
muistot ja mieleenpainuvat hetket
rannat
reitit kaupungissa, puistossa tai luonnossa
historia
koti, tutut paikat

Vastauksissa usein mainittuja paikkoja:

Suisto; Ainolan puisto ja Hupisaaret,
Pikisaari
Koiteli, Varjakka, Pateniemi,
Äimärautio, Tuira, Raksila,
Karjasilta

Ylpeydenaiheet

Mihin paikkoihin tutustutat vieraat? Miksi?

Linnanmaan kasvitieteellinen puutarha on ihana ja vien ystäväni sinne kesällä.

Upea, uusi loft-henkinen asuinalue Oulussa. Kaunis niin vesiltä käsin kuin maaltakin.

Nallikari on upea uimaranta, jollaisia on harvassa paikassa.

Mahtava kaupunkipuisto, historia ja maisema. Lisänä purot, joissa toivon mukaan kalaa kohtaa. Paikka levähtää, keskellä kaupunkia.

Hieno jugendkirkko, täällä käytän ulkomaiset vieraat.

Ehjä puutalomiljö.

Oulun arkkitehtoninen aarre. Vänmanninsaari ja sen rakennukset ovat oman aikansa arvokkaita helmiä.

Rotuaari on Oulun eurooppalaisin kadunpätkä. Vanhoja arvorakennuksia ja ihmisiä liikkeellä.

Vastauksissa korostuneet ilmiöt:

vesiympäristöt;

hiekkaranta, suisto, meri, joet

puistot, viheralueet ja

puutarhat

kirkot

vanhat rakennukset keskustassa

kokonaisuuksina säilyneet vanhat

puutaloalueet

Vastauksissa usein mainittuja paikkoja:

Jokisuisto: Pikisaari, Ainola ja Hupisaaret,

Vänmanninsaari,

Toivoniemi, Oulujoki

Nallikari

Rotuaari ja keskusta

Kaupungintalo ja Kaupunginoja

Kasvitieteellinen puutarha

Nallikari, Varjakka, Koiteli

Vaarassa

Onko jokin kohde mielestäsi vaarassa kadota kaupunki- tai kyläkuvesta? Miksi?

Komeat vanhat varikkorakennukset vaarassa asuntomessujen vuoksi. Toivottavasti säilytetään.

Häpeälisen kauan tyhjiällä olleet rakennukset.

Liian massiivinen täydennysrakentaminen herkkään miljööseen.

Merijalin konttorin tilanne on häpeällinen.

Villatehtaan alueen miljöökokonaisuus on hyvä juuri tällaisena, rentona taiteilijoiden työskentelypaikkana, jossa järjestetään myös tapahtumia.

Torin alueen tulevaisuus vaarassa liian tehokkaalla ja sopimattomalla rakentamisella.

Keskustan identiteetti muuttuu paljon tehtyjen valintojen vuoksi. Toivoisin lisää historiallista kerroksellisuutta. Nyt valinta tuntuu aina olevan vanhan purkaminen, ei uuden ja vanhan yhteensovittaminen.

Karjasillan miljöö vaarassa liian voimakkaan tonttikohtaisen uudistamisen vuoksi.

Vastauksissa korostuneet ilmiöt:
*ennakoimattomien muutosten pelko ja epätietoisuus, esim. rakentaminen puistoihin ja rannoille
pelko arvojen ja historiallisten kerrosten katoamisesta
huonokuntoisten, tyhjiällä tai vajaakäytössä olevien rakennusten kohtalo
reittien, näkymien ja viheralueiden säilyminen*

Vastauksissa usein mainittuja paikkoja:

Asuntomessut ja kaupunginvarikko
Luupin rakennukset
torialue ja sen muutokset
Merijalin konttori
rakentaminen puistoihin, mm. Hupisaaret
ja Lasaretti
Tuiranpuisto, Hietasaari
Varjakka

Kehitysideoita

Miten kulttuuriympäristö voisi olla voimavara? Vastaajat saivat kertoa näkemyksiä, ideoita, esimerkkejä ja ajatuksia siitä, miten kulttuuriympäristöä voisi hyödyntää arjessa, työssä tai esimerkiksi tapahtumissa. Vastaajia pyydettiin kertomaan myös muuta kulttuuriympäristöön liittyvää.

Kehitysideoita

Vastauksissa kuvattiin oululaista kulttuuriympäristöä kauniisti. Vastaukset sisälsivät puhetta arvoista ja elämyksistä, mutta myös vakavaa huolta arvostuksen puutteesta ja historiattomuudesta. Mukana oli henkilökohtaisia paikkoihin liittyviä muistoja. Paikkoina mainittiin niin rakennettu ympäristö, puistot, luontopolut kuin maisematkin. Sisältörikas kulttuuriympäristö eri muodoissaan koettiin voimavaraksi, joka virkistää, tuottaa iloa, elämyksiä, antaa historiallista perspektiiviä ja merkityksellisyyttä sekä vahvistaa paikallisidentiteettiä ja vetovoimaa. Viihtyisä ja tarinoita sisältävä ympäristö koetaan omaksi ja kutsuvaksi ja siitä tunnetaan ylpeyttä. Sellaista kelpaa näyttää vierailijoillekin!

Vastauksista nousi esille halu saada tietoa ympäristöstä sekä siihen liittyvistä tarinoista ja historiasta. Toiveena oli saada historia näkyväksi eri tavoin ja siten lisätä sen arvostusta. Keinoina ehdotettiin mm. opastettuja kävelyitä, kylttejä, teemoitettuja paperi- ja mobiilikarttoja sekä esitteitä.

Ympäristökysymykset ja -arvot ja niihin liittyvät ratkaisut ovat nyt ajankohtaisempia kuin koskaan. Luonnonarvoja ja olevia rakennetun ympäristön rakenteita säilyttävät ratkaisut ovat sekä kestävän kehityksen että fyysisen ja henkisen kehityksen voimavara. Kulttuuriympäristö ei valikoi, se on yhtä hyvin lapsen kuin vanhuksenkin, varakkaan tai varattoman, maassa syntyneen tai sinne muuttaneen asukkaan voimavara.

Kulttuuriympäristö ja oleva rakennuskanta tulisi olla kaiken suunnittelun lähtökohta. Tavoitteet kasvattaa rakentamisen tehokkuutta ovat liialliset ja tuhoavat kulttuuriympäristöä ja sen arvoja. Voidaan hyvinkin uudistaa ja rakentaa sovussa vanhan rakennuskannan kanssa ja säilyttää kerroksellisuus, kun luovutaan maksimaalisesta hyödyn tavoittelusta ja tehokkuuden vaatimuksista. Suunnittelussa tulis lähteä tarpeeksi laajoista kokonaisuuksista ja huomoida laajasti mm. suojelukohteiden arvon turvaaminen uudis- ja täydennysrakentamisessa - ei rakenneta arvokkaiden historiallisten rakennusten ympäristöjä ja näkymiä tukkoon vaan jätetään niille tilaa ja näin turvataan niiden hoidon ja käytön edellytykset.

Kehitysideoita

Moni toivoi kulttuuriympäristön ennakoluulotonta hyödyntämistä vanhan rakennuskannan ehdoilla. Purkava uudisrakentaminen koettiin lyhytnäköisenä vaihtoehtona. Historian näkyminen ja hyvin hoidettu ympäristö mahdollistaa omaleimaisen ja vetovoimaisen ympäristön syntymisen.

Useissa vastauksissa toivottiin tapahtumia. Vanhat rakennukset, kaupunginosat ja persoonalliset ympäristöt nähtiin elämyksellisinä paikkoina järjestää ja toisaalta taustoittaa tapahtumia. Pienikin palvelu, esim. kahvila, voisi olla syy käydä paikassa jossa ei muutoin tulisi vierailtua. Kun paikka on kiinnostava ja tunnelmallinen, tuntuu että olisi käynyt kauempana kuin onkaan.

Vastauksista löytyi myös kulttuuriympäristöön liittyviä huolenaiheita. Koettiin, että paikallisella tasolla kaupungin historiaa ei tunnisteta eikä arvosteta. Muutosten vääjäämättömyys ymmärrettiin, mutta toiveena oli tunnistettujen arvojen mukaan toimiminen ja taju siitä minkä kokoinen ja näköinen Oulu on. Kysyttiin, sallitaanko muutos toimijoiden vai arvojen ehdoilla vai voisiko purkamisen sijaan vanhoja rakennuksia hyödyntää. Tärkeänä koettiin puistojen säilyminen puistoina, rakentaminen viheralueiden kustannuksella nähtiin uhkana.

**Oulun ei tarvitse olla
muuta kuin se on;
Oulu.**

Kulttuuriympäristö on käsin kosketeltavaa kaupungin historiaa. Huomioimalla kulttuuriympäristö kaupungin kehittämisessä, kunnioittamalla oululle tyypillistä pienen kaupungin mittakaavaa ja kehittämällä kaupunkia paikallisista lähtökohdista, voidaan oulun kansallista ja kansainvälistä vetovoimaa vahvistaa. Kansainvälisten trendien perässä juoksminen (kuten kilpailu korkeiden rakennusten rakentamisella) on venäläistä rulettia, jossa vain yksi luodin paikka on tyhjänä. Oulua tulisi kehittää kulttuuriympäristöä kunnioittaen kohti modernia pienkaupunkia, joka tukeutuu jalankulkuun, pyöräilyyn ja joukkoliikenteeseen. Rakentamisen mittakaava on sovittava pohjoisen pienen kaupungin miljööseen sopivaksi, jolloin kulttuuriympäristölle merkittävä luonnonläheisyys on mahdollista säilyttää.

Kulttuuriympäristössä näkyvät eri-ikäiset kerrokset ovat tärkeä osa arkiympäristöämme.

Erytisesti vanhimpia, säilyneitä kerroksia on tärkeää säilyttää.

Vanhoja rakennuksia ja miljöökonaisuuksia ei saada takaisin, jos ne päästetään katoamaan.

Älkää kadottako Oulun historiaa.